

2008 Küresel Krizinin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri Ve Anket Çalışması İle Analizi

Mehmet DEMİR¹ - Mehmet Hasan EKEN²

Makale Gönderim Tarihi: 25.12.2015

Makale Kabul Tarihi: 03.04.2015

Öz

2008 yılında meydana gelen ve tüm dünyayı derin bir şekilde etkileyen küresel kriz sonucunda ülke ekonomileri, büyük zararlarla karşı karşıya kalmışlardır. ABD konut kredileri piyasasında yaratılan balon giderek büyümeye başlamış ve yaşanan krizin temel sebebi olmuştur. Küresel krizin Türkiye üzerindeki etkilerini göstermesiyle beraber, bankacılık sektörü de çeşitli yollardan yaşanan krizden etkilenmiştir. Yapılan bu çalışmada, krizin Türk bankacılık sektörü üzerine etkileri incelenmiş ve yapılan anket çalışması ile sektör üzerindeki olumsuz etkileri belirlenmeye çalışılmıştır

Anahtar Kelimeler: 2008 Küresel Krizi, Türk Bankacılık Sektörü, Piyasalara Etkiler

THE EFFECTS OF 2008 GLOBAL CRISIS ON TURKISH BANKING SECTOR AND IT'S ANALYSIS WITH THE HELP OF SURVEY STUDY

Abstract

As a result of the global financial crisis experienced in 2008, which had a deep impact all over the world, the world economy

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi;
E-Posta: mehmetdemir_86@hotmail.com

² Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, Bankacılık ve Finans

suffered large losses. The growth of the housing bubble in the USA became the primary reason of the crisis. Along with the global crisis showing effects on Turkey, the banking sector also got effected by the global crisis in various aspects. This study examines the effects of global crisis on Turkish banking system and the survey tries to determine the adverse effects of the global crisis on the sector.

Keywords: 2008 Global Crisis, Turkish Banking Sector, Effects on Financial Markets

1. GİRİŞ

2007 yılında ABD’de başlayan ve 2008 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan küresel kriz nedeniyle, dünya finans piyasaları çok büyük kayıplarla karşılaşmışlardır. Finansal kriz nedeniyle ilk olarak ABD’de kredi işlemleri durma noktasına gelmiş, borsalar çökmüş ve birçok büyük finans kuruluşu iflas etmiştir. ABD’den sonra hızla gelişmiş ülkelere yayılan kriz, 2008 yılının sonlarına doğru gelişmekte olan ülkelerde de etkilerini göstermeye başlamış ve tüm dünyayı sarmıştır.

Küresel krizin Türkiye üzerinde de ciddi etkileri olmuştur. Özellikle reel sektör krizden ağır şekilde etkilenmiştir. Sanayi üretim hızları yavaşlamış, işsizlik oranları hızla artmıştır. Türkiye’nin finansal açıdan yapısına bakıldığında, bankacılık sektörünün çok önemli bir yer kapladığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmasının temel amacı, küresel krizin tüm olumsuz gelişmelerinin yanında, Türkiye’deki bankacılık sektörü üzerinde bıraktığı olumsuz etkileri analiz etmektir.

Çalışmada ilk olarak küresel kriz olgusu ve krizin nedenleri üzerinde durulmuştur. Sonrasında küresel krizin Türk bankacılık sektörü üzerine etkileri genel olarak incelenmiş ve daha sonra yapılan anket çalışması ile Türkiye’de bulunan bankalar üzerindeki etkileri analiz edilmeye çalışılmıştır.

2. 2008 Küresel Krizi

Küreselleşme ile birlikte kalkan ekonomik sınırlar, dünya ekonomisinin de birbirleriyle entegre olmasını sağlamıştır. Küreselleş-

me sonrası finans sektörü, sanayinin önüne geçmiştir. Günümüzde özel ve tüzel kuruluşların ellerinde çok büyük miktarlarda fonlar bulunmaktadır. Bu fonlara sahip olan spekülörler olarak ifade edilen kişi ve kurumlar, kısa vadeli sermaye hareketlerinin bu tür oynaklıklarından yararlanmaya çalışmaktadır (Stiglitz, 2002).

Kriz öncesinde ABD ve dünya ekonomisinde önemli gelişmeler meydana gelmiştir. 2004 ve 2006 yılları arasında dünya çapında GSH'lar büyümüş, enflasyon oranlarında düşüşler gerçekleşmiştir. Tüm dünyada likidite bolluğu yaşanmış ve faiz oranları azalmıştır. Faiz oranlarının düşük olması nedeniyle, firmalar büyümek için aşırı şekilde borçlanma yoluna gitmişlerdir. Gayrimenkul piyasasında da aynı şekilde aşırı fiyat artışları meydana gelmiştir.

Döviz kurundaki değişimler, faiz oranları ve kredi artışlarındaki azalma kriz ihtimalini azaltmakla beraber, gittikçe açılmaya başlayan cari denge kriz ihtimalini artırmaktadır (Güler, 2006).

2.1. Küresel Krizin Nedenleri

Küresel kriz, ilk olarak ABD'de başlamıştır. Krizin temelinde yatan en önemli sorun kaynağı, mortgage kredilerinin yapısının bozulmasıdır. Bu büyük sorunun dışındaki nedenleri; faiz yapısının uyumsuzluğu, konut fiyatlarındaki balon artışlar, menkul kıymetlerin fonlanmasında yaşanan sıkışıklık, kredi türev ürünlerinin artması, devletin karşılıksız para basması ve kredi derecelendirme sürecindeki sorunlar olarak sıralanabilir (Coşkun ve Balatan, 2009). ABD'nin dış dengesi de bir balon üzerine oturmuş durumdaydı (Eğilmez, 2013).

Mortgage sistemi temel amacı, vatandaşların kira öder ev sahibi olmasını sağlamaktır. ABD'de hızla büyüyen gayrimenkul piyasasında, vatandaşların normal gelirleri ile satın alabileceğinden çok daha fazla sayıda konut inşa edilmiştir. Sistem sayesinde talepte yaşanan bu patlama, konut fiyatlarını aşırı bir şekilde şişirmiştir. Bu dönemde ABD'de mortgage piyasası 10 trilyon dolarlık büyüklüğe ulaşmıştır.

Mortgage piyasasında asıl sorun, verilen kredilerin sağlıksız bir yapıda olmasıdır. ABD’de dar gelirlilere verilen bu krediler için “subprime” yani “eşik altı” terimi kullanılmaktadır. Eşik altı ipotek kredisi borçluları risklidir, çünkü ancak aldıkları konutların fiyatlarında artış olursa geri ödeme yapabilirler. Bu nedenle de bu krediler özel olarak tasarlanmış ve menkul kıymetleştirilmiş, bazı eski ve yeni araçlarla hem risk dağıtılmaya çalışılmış, hem de yeni karlar elde edilmiştir (Durmuş, 2011).

Mortgage sisteminde yaşanan başka sorun ise menkul kıymetleştirme sebebiyle yaşanmıştır. İpotek kredilerinden oluşan menkul kıymetler, diğer finansal piyasalara satılmış ve balonun daha da şişmesine sebebiyet vermiştir. Yaratılan bu menkul kıymetlerin dışında, risklerin transferi amacıyla yaratılan finansal araçlar ortaya çıkmıştır. Teminatlı Borç Yükümlülükleri (CDO) ve Kredi Riski Swapları (CDS) adı verilen finansal araçlar sayesinde, verilen ipotek kredilerinin riski ABD’de ve yurtdışında bulunan finansal kuruluşlara transfer edilmiştir.

Küresel krize neden olan diğer bir faktör de küresel likidite bolluğudur. Tüm dünyada yaşanan bu refah döneminde kredi miktarları artmış, gayrimenkul ve mal fiyatları da yükselmiştir. Bolluk nedeniyle bazı ekonomik sorunlar göz ardı edilmiş ve gerekli önlemler alınmamıştır. Neticede varlık fiyatlarının (konut fiyatlarının) düşmesine neden olan şoklar likiditenin önemli derecede azalmasıyla sonuçlandı (Yılmaz, Gayğusuz, 2009).

Faiz oranlarının artması sebebiyle, 2 ya da 3 yıl sabit, geri kalanı değişken faiz yapılı kredilerin geri ödemelerinde sıkıntılar yaşanmaya başlandı. Bankaların, kendi zararlarını kurtarmak için satışa çıkardığı ipotekli konutlar, piyasadaki konut fiyatlarının da düşmesine sebep olmuştur. El koyduğu konutları satışa çıkaran bankalar, fiyatlarında ki düşüş sebebiyle ciddi zararlar ettiler. 2006-2007 yıllarında önce konut sahipleri, Temmuz 2007’den sonra bu konutların değeri üzerinden menkul kıymet yaratıp satanlar, ticaretini yapanlar, riskini sigortalayanlar, yani tüm finans sektörü çöktü (Durmuş, 2011).

2.2. Küresel Kriz Sonrası ve Sonuçları

Kriz sonrasında dünyadaki ekonomik görünüme bakıldığında, özellikle gelişmiş ülkelerin bu krizden ağır yaralar aldığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde yaşanan sorunlar, bu ülkeler ile ticari ve finansal bağlantıları bulunan gelişmekte olan ülkeleri de etkilemiştir. ABD, İngiltere, Japonya, Fransa gibi gelişmiş ülkelerde istihdam oranlarında ciddi düşüşler gözlemlenmiştir. Euro bölgesi yılın ilk çeyreğinde yüzde 4,6 ile 14 yıl sonra rekor oranda küçülmüştür (Alptekin, 2009). Ticaretin milli gelir içinde payı azalmıştır. Fransa'da bankaların sermayelerini yeniden yapılandırmaları için kurulan şirkete devlet 40 milyar Euro vermiştir (Apak ve Aytaç, 2009).

Yaşanan kriz en büyük etkiyi Bankacılık sektörü üzerinde gösterdi. Sadece 2008 yılında ABD'de 11 banka battı. Örneğin, Lehman Brothers arkasında 613 milyar dolar zarar bırakarak iflas ederken, AIG'ye ayakta kalabilmesi için 87 milyar dolarlık kaynak sağlandı. Lehman Brothers'ın zararı ve AIG için aktarılan para toplamda neredeyse o dönemde Türkiye'nin GSYİH verilerine eşit boyuttadır (Global Mali Kriz Araştırma Raporu, 2010). 2008 yılının ikinci çeyrek verilerine bakıldığında, küresel kriz nedeniyle dünyadaki finans kuruluşlarının aktiflerindeki değer kayıpları 500 milyar doların üzerindedir. Bunların yanında Japonya Merkez Bankası, bankacılık sisteminin toparlanması amacıyla, 45,5 milyar dolarlık destekte bulunmuştur (Bacni, 2010).

Küresel kriz sonucunda, konut fiyatları özellikle ABD, Fransa, İngiltere İspanya'da ciddi şekilde düşmüştür. Türkiye'de de inşaat sektörü 2008 yılında %8 oranında küçülmüştür. Tüm dünyada büyüme oranlarında düşüşler meydana gelmiştir. Gelişmiş ülkelerin birçoğunda küçülmeler yaşanmıştır. Krizden etkilenen ülkelerin cari açıklarında artışlar meydana gelmiştir. İşsizlik oranları hızla yükselmiştir. Enflasyon oranlarında artışlar meydana gelmiş ve 2008 yılında enflasyon oranlarının dünya ortalaması %4'ten %6 seviyesine yükselmiştir.

3. Küresel Krizin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri

Türkiye’de bankacılık sektörü, 2009 yılında küresel çapta yaşanan krize rağmen sağlam bir şekilde ayakta kalmayı başarmıştır. Krizin etkileri hissedilmesine rağmen bu etkiler, hem sınırlı olarak kalmış hem de sektör kısa sürede toparlanmıştır. Kriz sonucunda sektörde kredi daralması yaşanmış, getiri oranlarında düşüş meydana gelmiştir. Fakat bu sorunlarda kolay atlatılmıştır. Bankacılık sektöründe bu durumu sağlayan esas neden, bankaların bilanço yapılarının kuvvetli olması, öz kaynakların sağlam olması ve Türk Lirasına karşı duyulan güvendir. Türkiye’de bankaların kaynaklarının üçte ikisi TL mevduattan oluşmaktadır (Bakkal ve Alkan, 2011).

Türkiye’de küresel krizin etkisi 2009 yılında daha net hissedilmeye başlanmıştır. Bankaların bilanço yapılarında, kredi takip oranlarında değişiklikler gözlemlenmiştir. Bankacılık sektörünün aktif yapısının büyüme hızı yavaşlamıştır. Ekonomideki daralma ve istihdamda yaşanan sorunlar nedeniyle kredi kalitesi bozulmuştur. Bilançonun pasif tarafında ise, yabancı bankalardan sağlanan kredilerde azalışlar meydana gelmiştir. Ayrıca bankacılık sektöründe öz kaynaklarda artışlar gözlemlenmiştir. Tablo 1’de Türk bankacılık sektörünün bilanço aktif kalemleri ve büyüklükleri görülmektedir. Tabloya bakıldığında krizin yaşandığı 2008 yılında sektörün toplam aktif büyüklüğü, 705 milyar TL tutarındadır. Bir önceki yıl 561 milyar TL olan aktif büyüklüğü 2008 yılında oldukça iyi bir artış sağlamıştır. Fakat krizin etkilerinin gerçekten hissedildiği 2009 yılında aktif büyüklüğü 798 milyar TL’ye yükselmiş yani büyüme hızında düşüş meydana gelmiştir. 2008 yılında sektörün toplam aktifleri %25 oranında büyürken, bu oran krizin hissedilmeye başlandığı 2009 yılında %13 olarak hesaplanmaktadır. 2009 yılında yavaşlayan sektör büyümesi 2010 yılında çabuk toparlanıp %20 oranında büyümüş ve aktif büyüklük toplamda 961 milyar TL’ye ulaşmıştır.

Tablo 1. Türk Bankacılık Sektörünün Aktif Yapısı (Milyar TL)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nakit Değerler ve TCMB	55,8	49,5	59,6	94,9	132,6	190,8
Bankalar	34,9	39,9	32,6	41	35	44,7
Para Piyasalarından Alacaklar	10	13	12,4	13,8	14,4	16,4
Finansal Varlıklar	207,8	280,9	308,9	303,3	294,1	307,9
Takipteki Krediler (net)	2,4	3,2	2,9	3,4	5,4	6,1
Krediler ve Alacaklar	366,9	381	508,8	664,2	768,9	1.015,4
Duran Aktifler Toplamı	19,6	22,4	24,9	26,4	32,3	34,7
Diğer Aktifler	10,5	11,5	14,3	16,7	20,4	25,1
Toplam Aktifler	705,8	798,5	961,8	1.160,7	1.298,1	1.635,3

Kaynak: www.tbb.org.tr, İstatistiki Raporlar, Erişim: 30.11.2014

Krizden sonraki yıllarda da inişli çıkışlı bir grafik izleyen sektör, 2011 yılında %25, 2012 yılında %11 ve 2013 yılında tekrar %25'lik bir aktif büyüme oranını yakalamıştır. Bu artışın en önemli sebebi kredilerde meydana gelen artışlar olarak göze çarpmaktadır. Bu dönemde bankaların en önemli fon kullandırma aracı olarak krediler olarak görülmektedir. Diğer kalemlere bakıldığında, nakit değerler kaleminde 2009 yılında düşüş meydana geldiği görülmektedir. 2009 yılında finansal varlıklarda görülen büyüme 2010 yılında yavaşlamış, 2011 yılında gerilediği görülmektedir. Krizden sonra da kredilerin toplam aktifler içerisindeki payının arttığı görülmektedir.

Türk bankacılık sektöründe en önemli fon kaynağının mevduatlar olduğu Tablo 2'de görülmektedir. 2008 yılında 453 milyar TL tutarında olan mevduat toplamı, 2009 yılında 507 milyar TL tutarında olmuştur. Krizin etkisinin 2009 yılında mevduatların büyüme hızını yavaşlattığı görülmektedir. Bankaların topladıkları mevduatların da krizden etkilenmesi kısa süreli olmuş 2010 yılı itibariyle mevduatlar daha hızlı bir büyüme grafiği izlemiştir. Bu dönemde öz kaynaklarında artışı devam etmiştir.

Küresel krizin sonucunda dünyadaki birçok banka büyük zararlar ile karşı karşıya kalmışlardır. IMF'ye göre 2010 yılında tüm dünyada bankaların uğradığı zararın 2,3 Trilyon Dolar'a ulaştığı belirtilmektedir. Tüm bu gelişmeler ışığında Türk bankacılık sek-

törünün kârlılığına bakıldığında, gelişmiş ülkelerin aksine iyi bir seyir izlediği görülmektedir. Kriz sürecinde faiz oranlarının düşmesi, aktiflerin pasiflere oranla daha uzun vadeli olması sebebiyle, 2009 yılında bankacılık sektörünün kârının artmasına neden olmuştur. Kârdaki bu artış öz kaynak büyümesini de beraberinde getirmiş ve öz kaynak kârlılık oranlarında artış meydana gelmiştir. Küresel krizin gerçekleştiği 2008 yılında Türk bankacılık sektörünün dönem net kârı 14,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Krizin etkilerinin hissedildiği 2009 yılında bankacılık sektörünün net kârı büyük orandan artmış ve 19,4 milyar TL tutarına ulaşmıştır.

Tablo 2. Türk Bankacılık Sektörünün Pasif Yapısı (Milyar TL)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Toplam Mevduat	453,4	507,2	614,6	698,9	770	943,3
Mevduat TL	291,4	333	427,6	451,9	510	578,2
Mevduat YP	162	174,1	187	247	259,9	365
Mevduat Dışı Kaynaklar	125,2	137,6	161,7	252	256,8	386,4
Alınan Krediler	78,2	69,9	93,3	125,9	129,3	198
Fonlar	5,7	6,3	7,5	8,3	8	9,5
Para Piyasalarına Borçlar	41,2	61,2	57,7	98,9	80	117,5
İhraç Edilen Menkul Kıymetler	-	-	3,1	18,8	38,3	61,3
Diğer Pasifler	44,4	47,1	56,3	71,2	96,7	120,6
Öz kaynaklar	82,6	106,4	129	138,4	174,5	184,8
Toplam Pasifler	705,8	798,5	961,8	1.160,7	1.298,1	1.635,3

Kaynak: www.tbb.org.tr, İstatistiki Raporlar, Erişim: 30.11.2014

Kriz döneminde alınan önlemler sayesinde politika faiz oranlarının düşürülmesi ve karşılık oranlarında meydana gelen değişme bankaların karlarında ve sermaye oranlarında yüksek faiz marjı ile bir iyileşme sağlamış, aynı dönemde krizin etkisi ile geri dönmeyen kredilerde meydana gelen artışı telafi etmiştir (TBB, 2012).

“Küresel krizin Türk Bankacılık Sektörü’ne Etkileri” konusunu inceleyen diğer çalışmalara bakıldığında;

Afşar, çalışmasında küresel krizin Türk bankacılık sektörü üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışmaya göre, 2000-2001 kri-

zinde çok büyük olumsuzluklar yaşayan ve buna bağlı olarak da yapısal reformlarını tamamlayan Türkiye bankacılık sektörü, güçlü altyapısı ile küresel ekonomik krize karşı sağlam kalarak özgüvenini tazelemiştir. Ayrıca, "subprime" mortgage olarak da adlandırılan kredi türev ürünlerine yatırım yapılmaması, ayrıca güçlü aktif kalitesi, likidite yapısı, sermaye yeterliliği, risk yönetimi ve iç kontrol sistemlerine sahip olmaları nedeniyle, Türk bankacılık sisteminin krizden etkilenmediği ortaya koyulmuştur (Afşar, 2011).

Çağıl çalışmasında, 2008 küresel krizinin Türk bankacılık sektörünün finansal performansı üzerindeki etkilerini Electre yöntemi ile analiz etmiştir. Bankaların performans sıralamalarına bakıldığında, 2010 yılında, genel olarak kamu bankaları üst sıralarda yer alırken, özel sermayeli bankalar orta ve üst sıralarda, yabancı sermayeli bankalar ise alt sıralarda olduğu belirlenmiştir, dolayısıyla krizin banka performans sıralamaları üzerinde etkisi olduğu gözlenmektedir(Çağıl, 2011).

Köse ve Bülbül, 2008 Küresel Kriz sürecinde Türk bankacılık sektörünün finansal performans analizini yapmışlardır. Bu çalışmada 29 adet ticari bankanın performansı, küresel finansal kriz çerçevesinde ÇAKV (Çok Amaçlı Karar Verme Yaklaşımı) yöntemlerinden TOPSIS yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, yaşanan uluslararası krizin sonucunda Türk Bankacılık Sektöründe yer alan yabancı bankaların performanslarını koruyarak krizden daha az etkilenen kesim olduğu, buna karşılık kamu ve özel sermayeli Türk bankalarının performanslarının krizden nispeten olumsuz etkilendikleri belirlenmiştir (Köse ve Bülbül, 2009).

Erdem, İlgün ve Dumrul'un 2011 yılında yaptığı çalışmada, 2008 krizi çerçevesinde, finansal istikrarın bankacılık sisteminin borç verme politikaları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmanın uygulama bölümünde, ARDL (Autoregressive Distributed Lag Model - Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif Model) yöntemi ile araştırma yapılmıştır. Çalışmada küresel krizin Türk ekonomisinde de finansal istikrarsızlığa yol açarak bankacılık sisteminin borç verme yapısını kamu sektörü lehine artıracak özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erdem, İlgün, Dumrul, 2011).

Coşkun ve Balatan 2009 yılında yaptığı çalışmada, küresel krizin bankacılık sektörüne etkilerini veri zarflama analizi yoluyla incelemiştir. İncelemenin sonucunda, krizin bankacılık sektörüne en büyük etkisi, kredilerin geri dönüşünde sorunlar ortaya çıkmasıdır. Krizin reel sektöre etkilerinden dolayı kredi sistemi olumsuz etkilenmiştir (Coşkun ve Balatan, 2009: 38).

Kartal'ın 2012 yılında yaptığı, "2008 küresel krizi sonrasındaki üçüncü yılda Türk bankacılık sektörü" çalışmasında bilanço verileri ile bankacılık sektörünün performansını analiz etmiştir. Çalışmanın sonucundan Kasım 2007 – Haziran 2011 yılları arasında, bankacılık sektörü sağlam bilanço, yüksek sermaye yeterlilik oranı ve güçlü kârlılığa sahiptir. Yapılan analizler sonucunda, bankacılık sektörünün karlılığı ve sağlamlığı kriz sırasında da devam etmiştir (Kartal, 2012).

Ayrıca, kriz sürecinde alınan tedbirler, BDDK'nın sıkı denetimleri, mortgage sisteminin ABD'dekinden farklı bir yapıda olması, Merkez Bankası'nın ekonomi politikaları ve bankalar tarafından alınan ek önlemler sayesinde Türk bankacılık sektörünün küresel krizden daha az etkilendiği sonucuna varılmıştır (Aras, 2010). 2001 krizinden sonra girilen yeniden yapılandırma döneminde mali yapısını güçlendiren bankacılık sistemi, bu sebeple krizin olumsuz etkilerini sınırlı düzeyde yaşamıştır (Artar ve Sarıdoğan, 2012). Küresel kriz Türk ekonomisinde de finansal istikrarsızlığa yol açarak bankacılık sisteminin borç verme yapısını kamu sektörü lehine artıracak özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erdem, İlgün, Dumrul, 2011).

4. Küresel Krizin Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkileri Üzerine Bir Anket Çalışması

4.1. Yapılan Anket Çalışması ile İlgili Genel Bilgiler

Yapılan bu araştırma anket tekniğine dayalı bir araştırmadır. Bu kapsamda yapılan bu anket, internet üzerinden 76 kişi tarafından doldurulmuştur. İnternet üzerinden yapılan bu anket, 2014'ün Aralık ayı boyunca açık kalmış bu süre sonunda gerekli verilere

ulaşmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler yüzde analizi ile analiz edilmiştir.

4.2. Anket Çalışmasının Amacı ve Önemi

Yapılan bu çalışmada, bütün dünyayı etkisi altına alan küresel krizin Türk bankacılık sektörü üzerindeki etkilerinin daha etkin bir şekilde belirlenmesi amaçlanmıştır. Küresel kriz sonucunda, verilere bakıldığında tüm dünyada bankalar ciddi kayıplarla karşı karşıya kalmıştır. Fakat Türkiye’de bankacılık sektörünün verilerinin gelişmiş ülke bankalarına nazaran, daha iyi göstergeleri olduğu görülmektedir. Cevaplanması istenen anket soruları ile bankaların kriz karşısındaki durumları, krizden ne kadar etkilendikleri ve önümüzdeki dönemde gerçekleşebilecek riskleri tespit edilmek istenmiştir.

4.3. Anket Çalışmasının Kapsamı ve Kısıtları

Araştırma yalnızca Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaları kapsamaktadır. Bankalar arasında sermaye yapılarına göre ya da banka türlerine göre herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Analizde kullanılan veriler, Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların yöneticilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda doldurulan anket sorularından elde edilmiştir. Araştırmanın birinci kısıtı budur. Araştırmanın ikinci kısıtı ise, anketi dolduranların Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Bölge Müdürü, Şube Müdürü ve Şube Müdür Yardımcılarından oluşmasıdır. Diğer bir kısıt ise yapılan anketin yalnızca internet üzerinden online olarak doldurulmasıdır. Demografik sorular yalnızca bilgi amaçlı sorulmuş olup anket sonuçlarına herhangi bir etkide bulunmamaktadır.

4.4. Analiz ve Bulgular

Anket çalışması Aralık 2014 boyunca aktif halde kalmıştır. Bu süre zarfında ankete 76 banka yöneticisi katkı sağlamıştır. Tablo 3’de ankete katılan yöneticiler ile ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler arasında yaş aralığı, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalışmakta olduğu pozisyon soruları yer almaktadır. Ankete katılan

toplam 76 yöneticiden 43 tanesinin 25-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Yani ankete katılanların %56,58'i 35 yaşın altındadır. Diğer yaş gruplarına bakıldığında, 36-45 yaş aralığında %32,89, 46-55 yaş aralığında %9,21, 56 yaş üstü ise %1,32'lik bir katılım görülmektedir. Ankete katılanların büyük bölümü genç banka yöneticilerinden oluşmaktadır. Ankete katılan yöneticilerin eğitim durumlarına bakıldığında, en büyük pay %56,58'lik kısım ile lisans mezunlarına aittir. 43 lisans mezununu, 29 yüksek lisans mezununun takip etmektedir.

Tablo 3. Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

	Frekans	Yüzde (%)		Frekans	Yüzde (%)
1. YAŞ			3. GÖREVİ		
25-35	43	56,58%	GENEL MÜDÜR	2	2,63%
36-45	25	32,89%	GENEL MÜDÜR YRD	3	3,95%
46-55	7	9,21%	BÖLGE MÜDÜRÜ	7	9,21%
56 VE ÜSTÜ	1	1,32%	ŞUBE MÜDÜRÜ	21	27,63%
TOPLAM	76	100,00%	ŞUBE MÜDÜR YRD	43	56,58%
2. EĞİTİM DÜZEYİ			TOPLAM	76	100,00%
ÖNLİSANS	2	2,63%	4. CİNSİYET		
LİSANS	43	56,58%	KADIN	32	42,11%
YÜKSEK LİSANS	29	38,16%	ERKEK	44	57,89%
DOKTORA	2	2,63%	TOPLAM	76	100,00%
TOPLAM	76	100,00%			

Yöneticilerin %38,16'sı yüksek lisans mezunudur. 2 yöneticinin ön lisans, diğer 2 yöneticinin ise doktora mezunu olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında ankete katılanların yaklaşık %95'i lisans ve yüksek lisans mezunlarından oluşmaktadır. Ankete katılanların %57,89'u erkek, %42,11'i kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların kişisel olarak cevap verdikleri son soru ise çalışmakta oldukları görevle ilgilidir. Ankete katılan 76 kişinin 43'ü şube müdür yardımcılarında oluşmaktadır. Bu rakam %56,58'lik bir orana denk gelmektedir. Şube müdürleri %27,63'lük bir katılım sağlamışlardır. Ankete katılan yöneticilerin diğer görev dağılımla-

rına bakıldığında %9,21 ile bölge müdürleri, %3,95'i genel müdür yardımcıları, %2,63'ü ise genel müdürlerden oluşmaktadır. Bu verilere göre ankete katılanların %84,21'i şube müdürlerinden ve şube müdür yardımcılarında oluşmaktadır. Bu sonuç yaş aralığı verileri ile doğru orantılıdır.

Tablo 4. Krizden Etkilenip Etkilenmediği

1. Çalıştığınız banka 2008 küresel krizinden etkilendi mi?		
	Frekans	Yüzde (%)
Evet	56	73,68%
Hayır	20	26,32%
TOPLAM	76	100,00%

Yapılan anket çalışmasının ilk sorusu tablo 4'te görüldüğü üzere ankete katılan yöneticilerin çalıştıkları bankaların krizden etkilenip etkilenmediği sorusudur. Bu soruyu ankete katılan 76 kişi cevaplamıştır. 56 kişi yani katılımcıların %73,68'i bankalarının krizden etkilendiğini belirtmiştir. %26,32'lik bir kısım ise hayır cevabını işaretlemiş ve bankalarının krizden etkilenmediği cevabını vermiştir. Yöneticilerin büyük kısmı krizin çalıştıkları bankayı etkilediğini belirtmiştir.

Tablo 5. Krizden Ne Düzeyde Etkilenildiği

2. Çalıştığınız banka krizden ne düzeyde etkilendi?		
	Frekans	Yüzde (%)
Hiç	5	6,58%
Az	44	57,89%
Orta	24	31,58%
Çok	3	3,95%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 5'e bakıldığında, ankette sorulan ikinci soru bankaların krizden ne düzeyde etkilendiği ile ilgilidir. Ankete katılan 76 kişiden 44'ü yani %57,89'u bankalarının yaşanan küresel krizden az etkilendiğini belirtmiştir. %31,58 krizin bankalarını orta derecede etkilediğini belirtmiştir. Katılımcıların arasında 5 (%6,58)

kişi bankalarının krizden hiçbir şekilde etkilenmediğini belirtmiş, 3 (%3,95) yönetici ise bankalarının krizden ağır yaralar aldığı yönünde cevaplarda bulunmuşlardır. Bu sonuçlara bakıldığında küresel krizin bankacılık sektöründeki etkisi sınırlı olmuştur.

Tablo 6. Sektör Karlılık Oranları ile İlgili Veriler

3. Sektördeki diğer bankalara göre krizden kârlı çıktığınızı düşünüyor musunuz?		
	Frekans	Yüzde (%)
Evet	50	65,79%
Hayır	26	34,21%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 6'da yer alan üçüncü soruda, ankete katılan katılımcıların çalıştıkları bankaların, diğer bankalar göz önüne alındığında krizden daha karlı çıkıp çıkmadığı sorulmuştur. 76 katılımcıdan 50 tanesi çalıştıkları bankanın bankacılık sektöründe bulunan diğer bankalara nazaran daha kârlı çıktıklarını belirtmişlerdir. Bu sayı %65,79'luk bir orana denk gelmektedir. Kalan 26 kişi ise kriz sonucunda çalıştıkları bankanın sektördeki diğer bankalara göre daha ağır yaralar aldığını belirtmiştir. Hayır cevabı verenlerin oranı ise %34,21'dir.

Tablo 7. Sektörün Krize Karşı Korunması

4. Bankacılık sektörü yaşanan krize karşı korunaklı mı?		
	Frekans	Yüzde (%)
Evet	51	67,11%
Hayır	25	32,89%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 7'de katılımcılara Türk bankacılık sektörünün küresel krize karşı korunaklı olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlara bakıldığında %67,11'lik bir kısım sektörün küresel krize karşı korunaklı olduğunu söylemekte olduğu görülmektedir. Soruya cevap veren 76 katılımcının 51 tanesi soruya evet cevabını vermiştir. Geriye kalan 25 katılımcı ise sektörün küresel krize karşı korunaklı olmadığını belirtmişlerdir. Bu da katılımcıların %32,89'unu

oluşturmaktadır. Yani katılımcıların büyük çoğunluğu küresel krize karşı gerekli yasal düzenlemelerin yapıldığını ve gerekli önlemlerin alındığını belirtmektedir.

Tablo 8. Bankaların Bilançolarını Etkileyip Etkilemediği

5. Yaşanan küresel kriz çalıştığınız bankanın bilanço yapısını olumsuz etkiledi mi?		
	Frekans	Yüzde (%)
EVET	52	68,42%
HAYIR	24	31,58%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 8’de katılımcılara küresel krizin bankalarının bilançolarında herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. 76 katılımcıdan 52 tanesi küresel krizin banka bilançolarını olumsuz etkilediği şeklinde cevap vermiştir. Oranlara bakıldığında katılımcıların %68,42’si evet cevabını vermiştir. Geriye kalan %31,58’lik kısım ise hayır cevabını vererek, küresel krizin çalıştıkları bankaların bilançolarında olumsuz bir gelişmeye neden olmadığı şeklinde görüş belirtmiştir. Dağılıma bakıldığında, ankete katılanların bankalarının büyük bir çoğunluğunun bilanço yapısının olumsuz olarak etkilendiği görülmüştür.

Tablo 9. Bankaların Bilançolarının Ne Derecede Etkilendiği

6. Kriz sonucunda bilanço yapısı ne derecede etkilendi?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	9	11,84%
AZ	41	53,95%
ORTA	25	32,89%
ÇOK	1	1,32%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 9’da, kriz sonucunda bankaların bilanço yapılarının ne derecede etkilendiği sorusu yöneltmiştir. Ankete katılan 76 kişinin verdiği cevaplara bakıldığında %53,95’lik oranla 41 kişinin, krizin çalıştıkları bankaların bilançolarına etkisinin az yani sınırlı olduğu cevabının verildiği görülmektedir. Katılımcıların %32,89’u

bilanço yapısının orta derecede etkilendiğini belirtmiştir. %11,84 çalıştıkları bankanın bilançosunun krizden hiç etkilenmediği cevabını verirken, 1 kişi çalıştığı bankanın bilançosunun krizden ciddi şekilde etkilendiğini belirtmiştir.

Tablo 10. Öz kaynak Yapısının Etkilenip Etkilenmediği

7. Küresel kriz neticesinde çalıştığınız bankanın öz kaynak yapısında bozulma meydana geldi mi?		
	Frekans	Yüzde (%)
Evet	21	27,63%
Hayır	55	72,37%
TOPLAM	76	100,00%

Anketin 7'nci sorusu kriz sonucunda, çalıştıkları bankanın öz kaynak yapısına olumsuz etkisinin olup olmadığı yönündedir. Tablo 10'da gösterilen sonuçlara göre ankete katılan 76 katılımcıdan 55'i küresel kriz sonucunda bankasının öz kaynak yapısında herhangi bir bozulma meydana gelmediğini belirtmiştir. Hayır cevabı toplam katılımcıların %72,37'sini oluşturmaktadır. Krizin, çalıştıkları bankanın öz kaynak yapısına olumsuz etkide bulunduğunu söyleyenlerin oranı ise %27,63'tür. Bu sonuçlara bakıldığında bankaların öz kaynak yapılarının kriz sonrasında da kuvvetli olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Öz kaynak Yapısının Ne Derecede Etkilendiği

8. Kriz sonucunda öz kaynak yapısı ne derecede etkilendi?		
	Frekans	Yüzde (%)
Hiç	34	44,74%
Az	32	42,11%
Orta	7	9,21%
Çok	3	3,95%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 11'de bankaların öz kaynak yapılarının küresel krizden ne derecede etkilendiği sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen verilere göre ankete katılan 76 kişinin %44,74'ü, çalıştıkları bankanın

öz kaynak yapısının küresel krizden hiç etkilenmediğini belirtmiştir. Katılımcıların %42,11'i öz kaynak yapılarının az yani sınırlı şekilde etkilendiğini belirtmiştir. Geriye kalan katılımcılardan 7 kişi yani %9,21'i öz kaynaklarının orta derecede etkilendiğini, %3,95'lik kısım ise küresel krizin sonucunda öz kaynak yapılarının ciddi şekilde bozulduğunu belirtmiştir.

Tablo 12. Banka Kârlılığının Etkilenip Etkilenmediği

9. Küresel kriz sonrasında bankanızın kârlılığında düşüş meydana geldi mi?		
	Frekans	Yüzde (%)
EYET	50	65,79%
HAYIR	26	34,21%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 12'de küresel krizin sonucu olarak bankaların kâr oranlarının, olumsuz bir şekilde etkilenip etkilenmediği sorusu yöneltmiştir. 76 katılımcıdan 50 tanesi çalıştıkları bankanın kâr oranında düşüş yaşandığı yanıtını vermiştir. Katılımcıların %65,79'u kârlılıklarının düştüğünü söylerken, geriye kalan %34,21'lik kısım küresel krizin sonucu olarak, bankalarının kârlılıklarının olumsuz şekilde etkilenmediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu çalıştıkları bankaların kârlılıklarının düştüğü şeklinde yorumda bulunmuştur.

Tablo 13. Banka Kârlılığının Ne Derecede Etkilendiği

10. Küresel kriz sonrasında kârlılığınız ne oranda düşüş yaşadı?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	18	23,68%
AZ	37	48,68%
ORTA	19	25,00%
ÇOK	2	2,63%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 13'te katılımcılara, küresel kriz sonucunda bankalarının kârlılıklarında ne oranda düşüş yaşadıkları sorusu yöneltmiştir. Elde edilen verilere bakıldığında katılımcıların %48,68'i kriz

sonrasında bankalarının kârlılıklarının az miktarda düştüğü belirtilmiştir. Kârlılığının orta derecede azaldığını belirten katılımcıların oranının %25 olduğu görülmektedir. Ankete katılan 76 kişiden 18'i yani %23,68'i çalıştıkları bankanın kârlılık oranının hiç azalmaya maruz kalmadığı yönünde cevap vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında küresel krizin, banka kârlılık oranlarında sınırlı olsa belli bir azalmaya neden olduğu görülmektedir. Fakat ankete katılanların neredeyse dörtte biri kadarı da kârlılıklarında hiç düşme yaşanmadığını belirtmiştir. Bu da önemli bir göstergedir.

Tablo 14. Tüketici Kredilerinin Etkilenip Etkilenmediği

11. Küresel kriz sonrasında tüketici kredilerinde düşüş yaşandı mı?		
	Frekans	Yüzde (%)
EYET	59	77,63%
HAYIR	17	22,37%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 14'te, küresel krizin tüketici kredilerinin hacminde bir azalmaya neden olup olmadığı sorusu yöneltmiştir. Elde edilen anket verilerine göre katılımcıların %77,63'ü küresel krizin tüketici kredilerinde bir azalmaya neden olduğunu belirtmektedirler. Geriye kalan %22,37'lik kısım ise küresel kriz sonrasında verilen tüketici kredilerinde herhangi bir azalma yaşanmadığı yönünde cevap vermişlerdir.

Tablo 15. Tüketici Kredilerinin Ne Derecede Etkilendiği

12. Küresel kriz sonrasında tüketici kredilerinde ne oranda düşüş yaşandı?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	7	9,21%
AZ	37	48,68%
ORTA	26	34,21%
ÇOK	6	7,89%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 15'te küresel krizin tüketici kredilerine ne oranda etkisi olduğunu gösteren veriler bulunmaktadır. Elde edilen verilere göre ankete katılan katılımcıların %48,68'i kullandıkları tüketici kredilerinde az miktarda bir düşüş olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %34,21'i ise kriz sonrasında kullandıkları tüketici kredilerinde orta derecede bir düşüş olduğunu belirtmişlerdir. Anket verilerine göre, küresel krizin sonucunda, hane halkının kullandığı kredi miktarında azalma meydana geldiği, fakat yaşanan bu daralmanın sınırlı ya da orta derecede bir daralma olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Kurumsal Kredilerin Etkilenip Etkilenmediği

13. Küresel kriz sonrasında kurumsal kredilerde düşüş yaşandı mı?		
	Frekans	Yüzde (%)
EYET	63	82,89%
HAYIR	13	17,11%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 16'da katılımcılara, küresel krizin kurumsal kredilerde herhangi bir azalmaya neden olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen verilere göre, katılımcıların %82,89'u evet cevabının vererek kurumsal kredilerde düşüş yaşandığını belirtmiştir. Geriye kalan %17,11'lik bir kısım hayır cevabını vererek kullanılan kurumsal kredilerde düşüş yaşanmadığını belirtmiştir.

Tablo 17. Kurumsal Kredilerin Ne Derecede Etkilendiği

14. Küresel kriz sonrasında kurumsal kredilerde ne oranda düşüş yaşandı?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	9	11,84%
AZ	38	50,00%
ORTA	25	32,89%
ÇOK	4	5,26%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 17'ye bakıldığında küresel kriz sonrasında kurumsal kredilerin ne derecede etkilendiğini belirten veriler görülmektedir.

Anket çalışmasına katılan 76 kişiden 38 katılımcı küresel kriz sonrası kullandıkları kurumsal kredi miktarında az miktarda azalma olduğunu belirtmektedir. Anket sorusuna az cevabını verenlerin sayısı %50'dir. Katılımcıların %32,89'u ise küresel kriz sonrasında kurumsal kredilerde orta derecede bir azalma meydana geldiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların diğer cevapları ise %11,84 ile kurumsal kredilerde hiç düşüş yaşanmamıştır ve %5,26 ile kurumsal kredilerin hacminde büyük miktarda düşüş yaşanmıştır şeklindedir. Bu verilere bakıldığında kullanılan kurumsal kredilerde, az ve ya orta miktarda düşüş yaşandığı görülmektedir.

Tablo 18. Mevduatların Etkilenip Etkilenmediği

15. Küresel kriz sonrasında mevduatlarda düşüş yaşandı mı?		
	Frekans	Yüzde (%)
EYET	52	68,42%
HAYIR	24	31,58%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 18'de kriz sonrasında mevduatların etkilenip etkilenmediği sorulmuştur. Elde edilen verilere bakıldığında, katılımcıların %68,42'si çalıştıkları bankaların mevduatlarında düşüş yaşandığını belirtmişlerdir. 76 katılımcıdan 24'ü yani %31,58'lik kısmı ise krizin sonucu olarak bankalarında bulunan mevduat miktarlarında, herhangi bir azalma meydana gelmediği şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 19. Mevduatların Ne Derecede Etkilendiği

16. Küresel kriz sonrasında mevduatlarda ne oranda düşüş yaşandı?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	18	23,68%
AZ	37	48,68%
ORTA	20	26,32%
ÇOK	1	1,32%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 19’da küresel krizin Türkiye’deki bankaların mevduatlarında ne derecede etki ettiğini gösteren veriler bulunmaktadır. Yapılan anket sonucunda elde edilen verilere göre katılımcıların %48,68 ‘i küresel kriz sonucunda bankalarının mevduatlarında az miktarda azalma meydana geldiğini belirtmişlerdir. Bankalarında bulunan mevduatların krizden orta derecede etkilendiğini belirten katılımcıların oranı %26,32’dir. Bu soruda dikkat çeken diğer bir cevap ise katılımcıların %23,68’inin bankalarının mevduatlarında hiç azalmaya neden olmadığı şeklinde verilen cevaptır. %1,32’lik kısım ise bankalarının mevduatlarının ciddi şekilde gerilediğini belirtmektedir. Bu verilere göre kriz sonrasında mevduatlarda sınırlı miktarda azalmalar görülmüş fakat krizden hiç etkilenmeyen bankaların olduğu da dikkat çekmiştir.

Tablo 20. Takibe Düşen Kredi Miktarındaki Değişim

17. Küresel kriz takibe düşen kredi miktarında artışa sebep oldu mu?		
	Frekans	Yüzde (%)
Evet	67	88,16%
HAYIR	9	11,84%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 20’de katılımcılar, takibe düşen kredi miktarında herhangi bir artış olup olmadığı sorusu yöneltmiştir. 76 katılımcının yanıtladığı bu soruda, katılımcıların %88,16’lık kısmı evet şeklinde yanıt vererek çalıştıkları bankada, takibe düşen kredilerde artış olduğunu belirtmişlerdir. %11,84’lük kısım ise takipteki kredilerde herhangi bir artış olmadığını belirtmişlerdir. Bu verilere dayanarak sektör genelinde takipteki kredilerin arttığını söylemek mümkündür. Bu da küresel krizin reel sektör üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir.

Tablo 21. Krize Karşı Hazırlık Dereceleri

18. Çalıştığınız banka yaşanacak bir krize karşı ne derecede hazırlıklı?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	1	1,32%
AZ	15	19,74%
ORTA	35	46,05%
ÇOK	25	32,89%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 21’de katılımcılara yöneltilen soruda, çalıştıkları bankaların yaşanacak bir finansal kriz karşısında, bu krize ne derecede hazırlıklı oldukları sorulmuştur. Elde edilen verilere göre, ankete katılan 76 kişinin %46,05’i yaşanacak bir kriz karşısında, çalıştıkları bankanın krizin yaratacağı olumsuz koşullara orta derecede hazırlıklı olduğunu söylemektedir. Çalıştığı bankanın, yaşanacak bir finansal krize karşı yüksek miktarda hazırlıklı olduğunu düşünenlerin oranı ise %32,89’dur. Katılımcıların %19,74’ü yaşanacak krize bankasının az hazırlıklı olduğu yönünde, %1,32’lik kısım ise yaşanacak kriz karşısında bankasının hiç hazırlıklı olmadığı şeklinde görüş bildirmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında banka yöneticilerinin, çalıştıkları bankaların kriz karşısında çok büyük sorunlarla karşılaşacağını düşünmedikleri sonucu ortaya çıkabilir. Yani küresel krize rağmen, bankalar halen finansal sektör içerisindeki kuvvetli ve güvenilir yapısını korumaktadır.

Tablo 22. Kriz Sürecinde Devlet Desteği Derecesi

19. Küresel kriz döneminde devletin bankalara desteği ne oranda olmuştur?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	14	18,42%
AZ	28	36,84%
ORTA	27	35,53%
ÇOK	7	9,21%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 22’de, devletin küresel kriz sürecinde bankalara desteğinin ne oranda olduğu sorulmuştur. Ankete katılan 76 kişinin %36,84’lük kısmı, kriz sürecinde devletin bankalara desteğinin az olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Hemen ardından çok yakın bir oranda, devletin bankalara desteğinin orta derecede olduğunu bildirenler gelmiştir. Bu cevabı verenlerin oranı %35,53 düzeyindedir. Katılımcılardan %18,42’lik kısmı kriz sürecinde devletten hiç destek almadıklarını belirtirken, %9,21’lik bir kısım ise kriz sürecinde devletin bankalarına çok yüksek miktarda destekte bulduklarını bildirmişlerdir. Genel olarak bakıldığında, devlet kriz sürecinde bankalara destekte bulunmuş, elde edilen veriler ışığında bu desteğin genellikle az ya da orta dereceli olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 23. Mevcut Sistemde Bankaların Korunma Dereceleri

20. Mevcut sistemde bankaların ne kadar korunabildiğini düşünüyorsunuz?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	6	7,89%
AZ	23	30,26%
ORTA	34	44,74%
ÇOK	13	17,11%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 23’te katılımcılara, mevcut sistemde bankaların krizlere karşı ne kadar korunaklı olduğu sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplara bakıldığında, 76 katılımcının %44,74’ü yani 34 katılımcı bankaların sistem tarafından orta derecede korunabildiğini belirtmektedir. Katılımcılardan %30,26’lık bir kısım sistemin bankaları az miktarda koruduğunu belirtmişlerdir. Bankaların mevcut sistem tarafında yüksek oranda korunduğunu belirtilenlerin oranı ise %17,11’dir. Ankete katılanların %7,89’u ise bankaların sistem tarafından hiçbir şekilde korunmadığını belirtmektedirler. Elde edilen bu veriler ışığında, mevcut yasal düzenlemeler ve kanunlar, devletin bankacılık sektörü üzerindeki destekleyici çalışmaları sistem üzerinde bir miktar koruma sağlamıştır. Fakat alınan bu tedbirlerin sektör açısından yeterli görülmediği gözlemlenmektedir.

Tablo 24. Mevcut Sistemde Tasarruf Sahiplerinin Korunma Dereceleri

21. Mevcut sistemin tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini ne kadar koruyabildiğini düşünüyorsunuz?		
	Frekans	Yüzde (%)
HİÇ	7	9,21%
AZ	20	26,32%
ORTA	39	51,32%
ÇOK	10	13,16%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 24'te sorulan tasarruf sahiplerinin korunma dereceleri sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların %51,32'sinin tasarruf sahiplerinin mevcut sistemde orta derecede korunduğu söyledikleri görülmektedir. mevcut yasal düzenlemeler ile tasarruf sahiplerinin az miktarda korunduğunu söyleyenlerin oranı %26,32'dir. Bu sonuçlar ışığında banka yöneticilerine göre, mevcut sistemde tasarruf sahiplerinin orta derecede korunduğunu belirtenlerin oranı, katılımcıların yarısıdır. Fakat tasarruf sahiplerinin yeteri kadar korunmadığı sonucu da çıkarılabilir.

Tablo 25. Küresel Krizden Fazla Etkilenmemenin Sebepleri

22. Çalıştığınız bankanın küresel krizden fazla etkilenmediğini düşünüyorsanız bunun sebebi nedir?		
	Frekans	Yüzde (%)
2001 krizinden sonra gerçekleştirilen yeniden yapılandırma	19	25,00%
Devletin gözetim ve denetim faaliyetlerindeki başarısı	3	3,95%
Bankanın sermaye temelinin sağlam olması	26	34,21%
Tehlikeli türden sayılabilecek türev ürünlerin bilançoda olmaması	11	14,47%
Kriz sürecinin banka tarafından iyi yönetilmesi	17	22,37%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 25'te gösterilen 22'nci soruda, katılımcıların bankalarının küresel krizden hafif derecede zarar görmelerinin nedenleri sorulmuştur. Verilen cevaplara bakıldığında, 76 katılımcının %34,21'i, çalıştığı bankanın sermaye temelinin sağlam olması ve

öz kaynak yapısının sağlıklı olmasının yaşanan küresel krizden fazla etkilenmemesine neden olarak belirttiği görülmektedir. Küresel krizden hafif derecede etkilenmesinin sebebi olarak, 2001 krizinden sonra gerçekleştirilen yeniden yapılandırma sürecinin etkili olduğunu belirtenlerin oranı %25'tir. Katılımcılardan %22,37'si, kriz sürecinde çalıştığı bankanın süreci iyi yönetmesi nedeni ile krizden en az zararla ayrıldıklarını belirtmektedir. Elde edilen bu veriler ışığında, krizden fazla etkilenilmemesinin en önemli nedenleri bankacılık sektöründeki yeniden yapılandırma ve bunun bir sonucu olarak bankaların sermayelerinin güçlenmesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 26. Bankacılık Sektörü Risk Durumu

23. Önümüzdeki dönemde bankacılık sektörünün taşıdığı risklerin durumu ne olacak?		
	Frekans	Yüzde (%)
Önemli derecede artacak	13	17,11%
Artacak	24	31,58%
Değişmez	27	35,53%
Azalacak	8	10,53%
Önemli derecede azalacak	4	5,26%
TOPLAM	76	100,00%

Tablo 26'da bankacılık sektörünün önümüzdeki dönemde taşıdığı risklerin durumu sorulmuştur. Elde edilen verilere göre, 76 katılımcının %35,53'üne göre, bankacılık sektörünün taşıdığı risklerin önümüzdeki dönem için değişmeyeceği yönünde cevap verilmiştir. Katılımcıların %31,58'lik kısmı için ise önümüzdeki dönemde bankacılık sektörünün risklerinin artacağı belirtilmektedir. Bankacılık sektörünün risklerinin önümüzdeki dönem içerisinde ciddi şekilde artacağını düşünenlerin oranı ise %17,11 düzeyindedir. Genel olarak sonuçlara bakıldığında ankete katılan yöneticilerin yarıya yakınının risklerin artacağı yönünde beklentisi bulunmaktadır. Önemli bir kısmı risklerin değişmeyeceği, ufak bir kısmında risklerin azalacağı yönünde beklentileri bulunmaktadır.

Tablo 27. Bankacılık Sektörü Risklerinin Önem Dereceleri

24. Yaşanacak bir krizde sektördeki muhtemel risk kaynaklarını önem derecesine göre sıralayınız.							
		Kredi Riski	Kur Riski	Faiz Riski	Likidite Riski	Operasyonel Riskler	TOPLAM
Frekans	1	25	14	19	12	4	76
Yüzde (%)		33,78%	18,92%	25,68%	16,22%	5,41%	100%
Frekans	2	19	16	22	10	6	76
Yüzde (%)		26,03%	21,92%	30,14%	13,70%	8,22%	100%
Frekans	3	17	17	18	12	8	76
Yüzde (%)		23,61%	23,61%	25%	16,67%	11,11%	100%
Frekans	4	10	8	8	23	22	76
Yüzde (%)		14,08%	11,27%	11,27%	32,39%	30,99%	100%
Frekans	5	5	9	8	12	36	76
Yüzde (%)		7,14%	12,86%	11,43%	17,14%	51,43%	100%

Yapılan anket çalışmasının son sorusu bankacılık sektöründe bulunan risklerin önem derecelerine göre sıralanmasıdır. Bu soruda katılımcılardan, sektörde bulunan risklere önem derecelerine göre sayı verilmesi istenmiştir. En önemli risk kaynağına "1" verilmek üzere, 1'den 5'e kadar sıralama yapılması istenmiştir. Elde edilen verilere göre 76 katılımcıdan %33,78'i en önemli muhtemel risk kaynağı olarak kredi riskini görmektedir. Katılımcıların %25,68'i en önemli risk kaynağı olarak faiz riskini görürken, %18,92 kur riskini, %16,22 likidite riskini, %5,41'i ise operasyonel riskleri en önemli risk kaynağı olarak görmektedirler.

Risklerin önem sıralamasında ikinci sırada ise, %30,14'lük oranla faiz riski yer almaktadır. Ardından %26,03 ile kredi riski, %21,92 ile kur riski gelmektedir. 76 katılımcının %13,70'i likidite riski, %8,22'si ise operasyonel riskleri önem sıralamasında ikinci sıraya yerleştirmişlerdir. Risk kaynakları sıralamasında üçüncü sırada ise, %25 ile faiz riskinin olduğu görülmektedir. Hemen ardından katılımcıların %23,61'i kredi riski ve kur riski cevaplarını vermişlerdir. Katılımcıların %16,67'si risk sıralamasında üçüncü sıraya likidite riskini koyarken, %11,11'lik kısım operasyonel risk cevabını vermiştir. Sorunun cevaplarına genel olarak bakıldığın-

da, banka yöneticilerinin şu anda kredi riskinin ve faiz riskinin en önemli risk kaynağı olarak gördüklerini söylemek mümkündür. Karşılaşılabilecek risklerin en az zararlısı ise likidite ve operasyonel risklerden kaynaklı sorunlardır.

5. Sonuç

2001 yılında Türkiye’de yaşanan kriz sonrasında meydana gelen yeniden yapılandırma süreci sırasında, bankacılık sektörünün mali yapısı güçlendirilmiştir. Yeni bankacılık kanununun çıkarılması ile birlikte denetim ve gözetim faaliyetleri daha etkin bir şekilde yerine getirilmeye başlanmıştır. Yaşanan kriz sonrasındaki bu gelişmeler, bankacılık sektörünün büyüme ve kârlılık oranlarında çok olumlu bir dönem geçirmesine sebep olmuştur. Küresel kriz bankacılık sektörünün büyüklüğünü kısmi olarak etkilemiştir. Krizin en belirgin şekilde hissedildiği 2008 yılında bankaların kârlılıklarında 2007 yılına göre düşüş meydana gelmiştir. Fakat bankalar 2009 yılında %40 oranında kârlılık artışı sağlamış ve krizin etkisinden çabuk kurtulmuştur. Bu artışın sebebi net faiz marjındaki yükselmedir. Yapılan anket çalışmasına göre, bankaların kârlılıkları sınırlı miktarda etkilenmiştir. Ankete katılanların %25’i kârlılıklarının hiç etkilenmediği yönünde görüş bildirmiştir.

Küresel kriz sürecinde bankaların mevduatlarında artış devam etmiş fakat 2009 yılında mevduatların büyüme hızında ciddi bir düşüş meydana gelmiştir. Mevduatlarda meydana gelen yavaşlamanın sebebi tasarruflarda meydana gelen azalmadır. Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilere göre de, mevduatların az miktarda krizden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Küresel kriz, Türk bankacılık sektörü üzerindeki en ciddi etkilerini krediler üzerinde göstermiştir. 2008 yılında %30 seviyelerinde büyüyen krediler, 2009 yılı boyunca yalnızca %3 düzeyinde bir büyüme sağlamıştır. Ankete katılanların büyük çoğunluğu bankalarının kredi oranının krizden az ya da orta derecede etkilendiği görüşünü bildirmişlerdir.

Küresel kriz Türk bankacılık sektörünün öz kaynak yapısını etkilememiştir. Yapılan anket çalışmasından elde edilen verilere

göre de, ankete katılanların büyük çoğunluğu, öz kaynaklarının krizden olumsuz şekilde etkilenmediği görüşünü bildirmişlerdir.

Yapılan anket çalışmasında, bankaların genel olarak krizden az miktarda etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Anketteki verilere dayanarak bankaların krizden az etkilenmesinin sebepleri olarak, bankalarının sermaye temellerinin sağlam olması ve bankacılık sektörünün 2001 krizinden sonra güçlü bir yapılanmaya girmesi gösterilmektedir. Anket çalışmasının diğer literatür çalışmaları ile aynı yönde sonuçlar verdiği görülmektedir. Veriler ve diğer literatür çalışmalarının yanında, banka yönetici ve çalışanlarının bilgileri ve fikirleri doğrultusunda yapılan bu çalışma, 2008 küresel krizinin etkilerini daha net ortaya koymaktadır. Küresel krizin Türk Bankacılık Sektörü'ne etkilerini inceleyen bir anket çalışmasının, diğer kaynaklar arasında farklı bir bilgi kaynağı ve çalışma olarak yer alması önemlidir.

Sonuç olarak, 2008 küresel ekonomik krizin tüm dünyada olduğu gibi, Türk bankacılık sektörüne de olumsuz etkilerinin olduğu görülmüş, fakat bu etkilerin oldukça sınırlı kaldığı ve bankacılık sektörünün daha sonraki yıllarda güçlenerek yoluna devam ettiği görülmüştür. Türk bankacılığı ayakta kalmayı başarmış ve büyümesini sürdürmeye devam etmiştir. 2001 krizinden alınan dersler ve bunun sonucu olarak bankaların sermayelerini son derece güçlendirmesi, yaşanan krizde bankaların yoluna sağlam bir şekilde devam etmesini sağlamıştır. Sermaye yeterliliğinin yeterli derecede olması ve bankaların başarılı risk yönetimi politikaları sayesinde krizden en az hasarla çıkmıştır.

KAYNAKLAR

- Afşar, M. 2011. "Küresel Kriz ve Türk Bankacılık Sektörüne Yansımaları". 169.
- Alptekin, E. 2009. "Küresel Krizin Türkiye Ekonomisi ile Sanayisine Yansımaları ve Dipten En Az Zararla Çıkış Yolları", <http://www.izto.org.tr>. (Erişim Tarihi: 28.11.2014)
- Apak, S. ve Aytaç, A. 2009. Küresel Krizler, Kronolojik Değerlendirme ve Analiz. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.

- Aras, O., N. 2010. "Effects of The Global Economic Crisis on Turkish Banking Sector".113.
- Bacni. Z., 2010, "Global Mali kriz Sürecinde Kriz Yönetimi ve Yeniden Yapılandırılmalar", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Kadir Has üniversitesi.
- Bakkal, S. ve Alkan, M., 2011, 2008 Finansal Krizi ve Bu Dönemde Bankacılık Sektörünün Kar Etme Nedenleri, İstanbul, Hiperlink Yayınları.
- Coşkun, S. ve Balatan, Z.,2009, "Küresel Mali Krizin Bankacılık Sektörüne Etkileri ve Türk Bankacılık Sektörünün Veri Zarflama Analizi İle Bilançooya Dayalı Mali Etkinlik Analizi": http://www.tcmb.gov.tr/yeni/iletisimgm/sevil_coskun-zeynep_balatan.pdf, (Erişim Tarihi: 18.10.2014)
- Çağıl, G. 2011."2008 Küresel Kriz Sürecinde Türk Bankacılık Sektörünün Finansal Performansının Electre Yöntemi ile Analizi". 83.
- Durmuş M., 2011, "Kapitalizmin Krizi Küresel Krizin Eleştirel Bir Çözümlemesi", Ankara, Tan Yayınları.
- Eğilmez, M. 2013. Küresel Finans Krizi, İstanbul, Remzi Kitapevi.
- Erdem, E., İlgün, F. ve Dumrul, C. 2011. "Finansal İstikrarın Bankacılık Sisteminin Borç Verme Politikaları Üzerindeki Etkisi: 2008 Küresel Krizi Çerçevesinde Türkiye Üzerine Bir İnceleme", BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi, 5(1),9-29.
- Global Kriz Araştırma Raporu. 2010. "Global Ekonomik Krizin Çıkışı ve Nedenleri", <https://globalkriz.wordpress.com> (Erişim Tarihi: 25.11.2014).
- Güler, N. 2006."Türk Bankacılık Sektöründe Krizleri Belirleyen Faktörler". 99.
- Kartal, F. 2012. "The Turkish Banking Sector in The Third After The 2008 Global Crisis".
- Kibritçi, A., O., ve Sarıdoğan, A., A.(2012., Sayı 2, Küresel Finansal Krizin Türkiye'de Bankacılık Sektörü Mali Yapısına Etkileri, Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi , 2.
- Köse, A. ve Bülbül, S. 2009. Küresel Kriz Sürecinde Türk Bankacılık Sektörünün Finansal Performans Analizi. 272-273.
- Stiglitz, E.J., 2002, Küreselleşme Büyük Hayal Kırıklığı, İstanbul, Plan B Yayınları.
- TBB. 2012 "Türkiye'de bankacılık sektörü piyasa yapısı, firma davranışları ve rekabet analizi", Ankara, Yayın No:280.
- Yılmaz, D. Ve Gayğusuz F. 2009. "2008 Krizinin Yeni Global Ekonomik Yapı Üzerine Etkileri". 5.